

Udaran Euskal Herrira, indarberritzera

Yanak eta Vladyslavek ez zuten bizi izan azken hamarkadetan gertatu den istripu nuklearrik larriena. Adalak eta Aazizak ere ez zuten ikusi ingurukoek euren lurretatik nola egin zuten ihes. Baina lauri eragin diete euren herrialdeetan gertatukoek. Sarraskiotatik urrun, udaran familia berriak dituzte ume hauek, Euskal Herrian zain.

| IURE EIZAGIRRE |

1986KO APIRILEAN, Txernobilgo zentral nuklearreko erreaktoreetako batek su hartu eta inoizko ezbehar nuklearrik larrienarikoa gertatu zen. Eta ondorioz, hildakoak, zaurituak eta oraindik hodei erradioaktiboak eragindako kutsadura pairatzen duten belaunaldi zahar eta berriak. 1975ean berriz, Espainiak Mauritania eta Marokoren esku utzi zuen Mendebaldeko Sahara. Eta ordutik, independentzia aldarrikapena, gerra, sahararren ihesa, Aljerian ezarritako errefuxiatu kanpalekuak, NBEk onartutako erreferendumaren zain pasatako urte luzeak, lurralde okupatuan dirauten sahararren aurkako zapalketak eta euren jatorrizko lur eremua ezagutu gabe kanpalekuetako baldintza gogorrrak jasan behar dituzten saharar belaunaldi berriak.

Horiek eragindako mina eta bizi baldintza eskasak apur bat arintzeko elkertasun proiektuak garatzen dituzte, besteak beste, Chernobil Elkarteak eta Oporrak Bakean ekimenak; hango haurrek bi hilabete igaro ditzakete udan gure artean.

Yana Yagodinskak eta Vladyslav Yagodinskyk, esaterako, erradioaktibitateaz kutsatutako eremutik atera eta elikagai osasuntsuagoak jan ahal izango dituzte, baita mediku-azterketak egin ere. Aurten 270 haur etorri dira Hego Euskal Herrira Chernobil Elkartearen eskutik, eta horietako 50 lehen aldiz izango dira udan gure artean. Adala Mohammed Ali eta Aaziza Abba Mohammed bezalako ehunka ume sahararrek ere desertuko udako tenperatura altuak (50 gradutik gora) saihestu ahal izango dituzte Oporrak Bakean programari esker.

Yana eta Slava hasieran keinu bidez moldatzen ziren, baina dagoeneko euskaraz ikasi dute umeek

Neba-arrebak batera, egokitzapena errazteko

Txernobildik gertu dagoen herri batetik etorri dira Yana eta Slava (hala deitzen diete mutikolari) 10 eta 8 urteko umeak. Lezaman pasako dituzte abuztu amaiera arteko egunak, Estibaliz Zabalaren eta Oier Barañainen etxean. Esperientzia ez da berria, lau urte igaro baitira lehen aldiz etorri zirenetik. Ez zen harrera familiaren asmoa bi haur batera hartzea, baina elkartarekin egindako elkarrizketan aukera sortu, euren egokitzapenerako errazagoa izango zela ziurtatu eta batak besteari “zergatik ez?” galdetu ostean, Yana eta Slava hartu zituzten. “Esaten dute lehenengo urtea izaten

dela txarrena eta gurea nahiko ona izan zen, arin moldatu ziren gurera. Beraientzat mundu berri bat deskubritzea bezala izan zen”, dio Zabalak; logelan sartu zirenean umeek lurtean zegoen alfonbra ileduna nola ukitzen zuten du gogoan. Barañainek dioenez, dutxan ur beroa izateak

eta telebista handiak ere harritu zituen Yana eta Slava: “Gauza txikiak eurentzat handiak dira; gu ez gara konturatzen”.

Haurrek ez zekiten euskaraz, hasieran keinu bidez moldatzen ziren baina bigarren egunetik aurrera berbak esaten hasi eta prozesua erraza izan zen. Dagoeneko, euskaraz ikasi dute umeek. Eta ez da euskaldunekin bakarrik darabilten hizkuntza: euren eskolan badaude uda Donostian pasatzen duten haur gehiago eta haiekin euskaraz egiten dute Yanak eta Slavak. “Nik hemen lagunekin egiten dut” erantzun omen zion behin neskak Barañaini, euskaraz hain ondo nolatan egiten zuen galdetuta.

Urtebete pasatxoko semea du Lezamako bikoteak. Yana eta Slava harekin ondo moldatzen dira, nahiz eta batzuetan trikimailuak erabili behar izaten dituzten: “Txikia eskolatik ekartzean beste biek logelan ezkatatu eta isilik egon behar dute hura siestara eraman ahal izateko, bestela eurekin jolasten geratu nahi du”. Neba txikiagoa dute Ukrainian, beraz, badute esperientzia hurrekin. Gainera, euskara irakasten ari zaizkie neba ukraniarrari, 6 urte betetzean hura ere hona etorriko den esperantzaz.

Hemen dauden bitartean, hasieran astero deitzen dute etxera, amarekin hitz egiteko, eta gero hamabostean behin. Urtean zehar, haurrak han daudenean, Zabalak eta Barañainek deitzen diete, zer moduz dauden jakiteko, baina hurrei ez zaie asko gustatzen hango gauzak kontatzea: “Ez dute azaldu nahi izaten zein bizi baldintza gogorak dituzten, gauza onak bakarrik esaten dituzte eta besteak isildu”. Zabalaren ustez inguru hura geratu egin da istripuaren ostean: “Dena dago kutsatuta, jaten dutena, edaten dutena, eta ez dute dirurik dendan ura erosteko. Jatekoa hemengo prezioan dago eta soldatak berriz, oso txikiak dira. Gainera, lana orain bai eta orain ez egiten dute”. Diru eskasiak osasunean ere badu eraginik, dena ordaindu

Estibaliz Zabala, Slava Yagodinsky, Oier Barañain, Amets Barañain eta Yana Yagodinsky, mendira egindako irteera batean.

egin behar baita. Slava, adibidez, herren heldu zen lehen urtean, txikitan erori eta ez zutelako behar bezala sendatu ahal izan. Hemen operatu zuten, bigarren udan.

Horrez gain, bestelako kultura ezagutzeko aukera dute txikiek, emakumeek etxetik kanpo lan egiteak harritu ditu, esaterako. “Gauzeekin konturatzen dira. ‘Hemen aitak eta amak egiten dute lan, eta amak ere autoa du hemen, zergatik han ez?’ bezalako gauzei bueltak ematen dizkiete”, azaldu du Zabalak.

Saharako haurrak elkarren bila

Adala Mohammed eta Aaziza Abba Mohammed neskatok duela aste batzuk utzi zuten Aaiun errefuxiatuen kanpalekua bi hilabetez Zarautzera etortzeko. Adalak bigarren urtea igaroko du Garbiñe Arteagaren eta Jose Mari Inigoren etxean, nahiz eta iaz ezin izan zuen etorri. Aazizak, berriz, hau izango du lehen aldia Asier Oñederra eta Kristina Peñaren etxean. Dena den, eskarmentudun harrera familia da, duela zazpi urte beste haur saharar bat izan baitzuten etxean. Ahmed zuen izena eta hanka lurrean jarri ezinda heldu zen Euskal Herrira. Heldu orduko medikuarenera eraman zuten, igeriketa eta bizikletan indartze-ariketak egin zituen, eta korrika egiteko gai zela joan zen hemendik. Hurrengo urtean

SAHARA ETA TXERNOBILGO HAURRAK

Errefuxiatu kanpalekuetan egin ezin dituen ekintzak egiteko baliatzen du uda Adala Mohammed-ek, surfa praktikatzeko adibidez. Argazkia aurtengoa da, Zarautzen.

Uda herri berean pasatzen duten ume sahararrek euren artean elkartzeko joera dutela gaineratu du Iñigok: “Zailagoa da besteekin nahastea, hizkuntzagatik-eta”. Jarrera horrek kezkatzen du Peña, 7 urteko alaba eta 3ko semea baitituzte eta denak elkarrekin aritzea nahi dute. Alabak ulertu du gurasoen aukera, eta egonaldia erraztu nahi dio Aazizari. “Hizkuntza arazo bat da, hizkuntzarik gabe komunikatu daitezkeenean erotu egiten dira, harrotu eta konplize

dira, baina komunikatzeko hizkuntza behar dutenean zaila egiten zaie”.

Euskara dute etxeko hizkuntza eta hori da orain arte alaba zaharrenak erabili duen bakarra, baina Aazizak hemengo hizkuntzen artean dakizkien hitz gutxiak gaztelaniazkoak dira. Adalarekin berriz, arabieraz hitz egiten du, nahiz eta honek gainerakoekin gaztelaniaz egiten duen.

Oporrak Bakean programan, errefuxiatuen kanpalekuetatik irteten diren hurrek familia berarekin bost urteko zikloak egin ditzaten saiatzen dira. Urteren batean ezinezkoa balitz, beste familia bat bilatzen zaio umeari. Saharautz Elkartearen arduratzen da Zarautzen eta inguruetan familiak bilatzeaz eta elkarrizketatuek eurek azaldu dutenez, lehen jende gehiago zegoen prest haurrak hartzeko. “Uste dut jendeak bost urteko zikloa amaitu eta utzi egiten duela. Asko auzten du, baiian asko eman behar duzu eta gero haurra joan egiten da eta berriro hasieratik hasi behar zara”, iritzi dio Iñigok.

Iñigok berak, esaterako, izan du zalantzarik harreraren inguruan: “Ez dakit zenbateraino den ona lehenbizi gozoki hau eman eta gero kentzea, baina alde ona begiratu behar diozu”. Oñederrak, umeen larruan jarriz, garbi du euren eremutik kanpo zerbait gehiago dagoela ikusteko balio diela, motibatuzko: “Bestela dunak bakarrik ezagutzen dituzte eta harago dagoen ezer ez badute ezagutzen, alferrik eskatuko diete zerbait gehiago lortzearen alde borrokatzeko, ez dutelako jakingo zergatik ari diren borrokatzen”. ■

saiatu ziren berriro hura ekartzen, baina ezinezkoa izan zen. Ondoren seme-alabak izan eta aurtan, berriro haur bat ekartzea erabaki dute.

Oraindik denbora gutxi da Aaziza beraien artean dagoela, baina beldur batzuk badituzte: hizkuntza, euren seme-alabekin nola moldatuko den... Harrera familiek ez ezik, umeek ere izaten dituzte beldurrak. Adalak, adibidez, beldurra dio iluntasunari eta Zarautzen egon zen lehenengo urtean Arteaga eta Iñigorekin egiten zuen lo. Ohean, leku gehiena gizonaren aldean bazuen ere, Adalak emakumearengandik gertu egin nahi zuen lo, eta sahararrek gizonekiko duten harremanagatik dela uste du Iñigok. “Bi astetara nire aldean egiten zuen lo eta eskua ematen zidan lotarako”. Neskatok gizonekin duten errespetu edo zorrotasun harremanaren erakusle da halaber etxeko gizonak esan arte mahaian jaten ez hastea. Aazizak ez du horrela jokatzeko eta Peñak uste du etxean haur txikiak edukitzeak laguntzen diola horretan. Hala ere, “aita da agintzen duena, Asierrekin txorakeria gutxiagorekin ibiltzen da. Aitak zerbait esaten badu, horrela da eta kito. Baina hori han bizi dutenaren isla da”, dio Peñak.

Oporrak Bakean programan, errefuxiatuen kanpalekuetatik irteten diren hurrek familia berarekin bost urteko zikloak egin ditzaten saiatzen dira